

Aarhus byråds journalsager (J. Nr. 112-1889)

Originalt emne

Toldkammerbygning

Indholdsfortegnelse

- 1) [Byrådsmødet den 4. april 1889](#)
- 2) [Byrådsmødet den 11. april 1889](#)
- 3) [Byrådsmødet den 29. august 1889](#)
- 4) [Byrådsmødet den 7. november 1889](#)
- 5) [Byrådsmødet den 5. december 1889](#)
- 6) [Byrådsmødet den 30. januar 1890](#)
- 7) [Byrådsmødet den 29. maj 1890](#)

Uddrag fra byrådsmødet den 4. april 1889 - side 7

[Til første side](#)

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 112-1889)

En fra Overtold-inspektoratet for Nørrejylland fremkommen skrivelse af 23de f. M., hvori der fremsættes forespørgsel, om Kommunen gratis vil afgive den fornødne grund til opførelsen af en Toldkammerbygning paa den nye Havneplads, og om Kommunen, naar denne nye bygning er tage i i brug, vil købe den gamle Toldkammerbygning, blev udsat til næste møde.

Uddrag fra byrådsmødet den 11. april 1889 - side 3

[Til første side](#)

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 112-1889)

Efter fornyet Drøftelse af den fra forrige Møde udsatte Forespørgsel fra Overtoldinspektoratet for Nørrejylland om Grund paa Havnepladsen til en ny Toldkammerbygning m. m. besluttede man at nedsætte et af Formanden, D. Langballe, Mønsted, Mørk og Speyer bestaaende Udvalg til at forhandle med Overtoldinspektoratet om Sagen.

(Se Mødet den 29de August.)

Uddrag fra byrådsmødet den 29. august 1889 - side 9

[Til første side](#)

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 112-1889)

Efter Forslag af det i Mødet den 11te April angaaende Planen til en ny Toldkammerbygning nedsatte Udvalg besluttede man at tilskrive Overtoldinspektoratet for Nørrejylland saaledes om denne Sag:

" Efter at Overtoldinspektoratet ved Skrivelse til Aarhus Byraad af 23de marts d. A. havde anmodet om at faa Tilladelse til at undersøge Grunden for en ny Toldkammerbygning paa den nye Havneplads, Situeret paa den medfølgende Plan med Bygningskomplexets Midttlinie i en afstand af 125 Fod fra den Bøjning, som findes i det nye Bolværk udfor Skolegydes forlængelse, blev Tilladelsen givet ved Skrivelse af 28de f. M. gennem Havneudvalget, idet Reservationen toges saavel med Hensyn til Byggepladsens Beliggenhed og Udstrækning som Betingelserne for en Eventuel Afstaaelse af Grunden.

Ved Skrivelse af 22de Juni d. A. har Overtoldinspektoratet meddelt. at der var udarbejdet et Projekt til en Toldbygning med Frilagre af noget mindre Dimensioner end den oprindelig paatænkte, samt at en anden Plan for Beliggenheden, nemlig langs med og parallelt med det nordre Bolværk i den gamle Havn (Plan B) ikke vare befundne tilfredsstillende, hvorimod det foresloges at vælge Pladsen ved den nye Havn med Pladsens Midte 125 Fod sydligere end i det første Projekt.

I skrivelse af 9de Juli besvarede Havneudvalget en gennem Toldinspektør Schumacher stillet Forespørgsel og meddelte, at man ikke troede at kunne anbefale at afstaa nogen af

de nævnte Pladser til den nye Toldbygning, medens det foresloges at anvende Pladsen mellem nuværende Toldkammer og Børsen tillige med begge disse Bygningers Grund til den nye Toldbygning. Man er i den Henseende gaaet ud fra, at naar den gamle Toldbygning i Følge Overtoldinspektoraates Opgivende i Skrivelse af 23de Marts d. A. benytter et Areal af 2762 Qm. Alen, og der til den Bygning, der er tegnet som Hovedbygning med to Fløjbygninger, udfordres c. 79 qm=Alen, vil en Bygning efter en anden Tegning med mindre Gaardsplads og noget højere Bygninger, muligvis til Frilageret, idet Elevatorer anvendes, kunne paa Plads paa sidstnævnte sted med c. 180 Alens Længde og fra c. 33 til 40 Alens Bredde, c. 6800 qm. Alen stor. Denne Plads har den Fordel, at der er Bolværker til begge Sider, og man vil paa dette Sted snarere end noget andet kunne tænke paa at foretage Afspærring af Passagen forbi Toldkammeret, naar toldpligtige Varer skulle Føres fra Skib til dette, idet Bolværket, som vender ud mod den inderste Havn (Aabassinet), hvor mindre Dampbade, som de nuværende Lübecherbaade, ville kunne lægge til, er situeret ret godt i saa Henseende. Naar Persontrafikken i de nærmest kommende Aar flyttes, som Hensigten er, fra den nuværende Dampskibsbro til den nye Havn, vil den efter Ombygning og Udvidelse afgive en fortrinlig Kaj for Gods og ligge bekvemt for Toldbygningen, medens Pladsen ved den nye Havn i flere henseender vil blive for stærkt optaget af den store Toldbygning, der navnlig i det sidste med Overtoldinspektoraates Skrivelse af 23de August fremsendte Projekt (4) ganske vilde spærre den direkte Udgang fra Byen til den under Udvidelse værende gamle nordre Mole, og til den Del af Bolværket ved den nye Havn, som er udset til Person=Dampskibstrafikken. Enhver Afspærring af Gjennengaaende Havnespor langs Bolværkerne udfor Toldbygningen maa man overhovedet anse for at være saa væsentlig Hindring for Trafikken, at man ikke tror at kunne finde saadant tilstedeligt.

Med Hensyn til den gamle Toldkammerbygning, der som angivet er vurderet til 60,560 Kr. indbefattet Grunden, da har det ikke i Øjeblikket nogen stor Tiltrækning for Kommunen at besidde den, idet man ikke for Tiden kan finde en passende Benyttelse for den, og det er vanskeligt nu at bestemme, til hvilken Pris man vilde kunne overtage Bygningen.

Den Grund, som i den nye Havneplads er indvunden, har en betydelig Værdi for Havnen og staar Byen i en Pris af c. 7 Kr. pr. qm. alen. Grunden til en ny Toldbygning vil derfor repræsentere et anseeligt Beløb, og Byen vil ikke uden passende Vederlag kunne afse den, ligesom den maa gaa ud fra, at Staten ikke vil disponere over den Grund, hvorpaa den nuværende Toldkammerbygning staar, uden at erstatte det i sin Tid alene til dette Øjemed afgivne Areal.

Kan Toldvæsenet indrette sig paa den af Byen fore foreslaaede Plads, vil Byraadet vise sig saa imødekommende som Muligt, i Fuld Erkjendelse af Betydningen af en heldig Løsning af dette saavel for Toldvæsenet for Byen vigtige Spørgsmaal.

Man har tænkt sig at kunne afse den foreslaaede Plads uden yderligere Erstatning, end hvad Børsbygningen maatte taxeres til af uvillige Mænd, samt med Affindelse til Handelsforeningen som Bruger af samme og med Forbehold om, at Grunden forbliver Byens Ejendom, naar Bygningen benyttes i andet Øjemed end det nu bestemte.

Med Hensyn til Bedømmelsen af den mere eller mindre centrale Beliggenhed af de nævnte Byggepladse, maa det ikke overses, at en fremtidig Udvidelse af Havnen mest sandsynlig vil foregaa mod Syd.

Man tillader sig derfor at anbefale nøje at prøve Muligheden af at indrette en Toldbygning paa den anviste Plads, idet der da maatte lægges en anden end den nu udarbejdede Tegning til Grund."

(Se Mødet den 7de November.)

Uddrag fra byrådsmødet den 7. november 1889 - side 2

[Til første side](#)

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 112-1889)

En fra Overtoldinspektoratet for Nørrejylland modtagen Skrivelse af 25de f. M., hvori det udtales, at den i Byraadets sidste Skrivelse - se Mødet den 29de Avgust - tilbudte Plads til Opførelse af en ny Toldkammerbygning ikke er antagelig for Toldvæsenet, der maa fastholde, at Bygningen kommer til at ligge paa den nordre Havneplads i Nærheden af det Sted, der oprindeligt var paatænkt, besluttede man at overgive til Havneudvalget til Erklæring. (Se Mødet den 5te December.)

Uddrag fra byrådsmødet den 5. december 1889 - side 1

[Til første side](#)

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 112-1889)

I Anledning af den i Mødet den 7de f. M. til Erklæring af Udvalget for Havnevæsenet henviste Skrivelse fra Overtoldinspektoratet for Nørrejylland angaaende Opførelsen af en ny Toldkammer- og Frilagerbygning her i Byen, havde ovennævnte Udvalg i Skrivelse af 27de f. M. ytret følgende:

"I Anledning af den til Havneudvalgets Erklæring oversendte Skrivelse fra Overtoldinspektoratet for Nørrejylland af 25de f. M. angaaende Anbringelse af en ny Toldkammerbygning paa Havnepladsen skal Udvalget ikke undlade at bemærke følgende:

Ihvorvel det paa ethvert Sted paa Havnepladsen, som tidligere paavist, er vanskeligt i Nærheden at Bolværkerne at afgive Plads, endsige en saa betydelig Plads, som vil udkræves til Opførelsen af en ny Toldkammerbygning, vil Udvalget dog, efter at have forhandlet med Toldinspektør Schumacher paa Toldvæsenets Vegne, ikke modsætte sig, at en af de paa medfølgende Plan afsatte Pladser overlades Toldvæsenet i ommeldte Øjemed.

Det synes at fremgaa af Overtoldinspektoratets ovennævnte Skrivelse, ligesom det ogsaa udtaltes af Toldinspektør Schumacher under Forhandlingerne, at det ventes, at den omhandlede Plads overlades Toldvæsenet uden Vederlag. Dette kan Udvalget imidlertid ikke tilraade. Naar det er antydet, at det særlig er Oprettelsen af Frilager her i Byen, som skulde begrunde saadan gratis Afgivelse af Grund, kan man ikke se, at den Omstændighed, at der efter Toldvæsenets Formening er Grund til at imødekomme handlendes Ønske om Frilagets Oprettelse i Henhold til Lov af 4de December 1863 § 1 - her er jo ikke tale om Anvendelse af samme Lovs § 3 - kan begrunde en Fordring om, at kommunale Institutioner skulle bidrag hertil, hvad der saavidt vides heller ikke er krævet i Kjøbenhavn.

Dette maa derhos bemærkes, at selv om Frilageret kan blive til Gavn for nogle handlende i Byen og derved indirekte for Kommunen, er det dog ikke alene for denne Kommune at Frilageret vilde blive en Fordel, og det er vel endog et Spørgsmaal, om handlende andetsteds fra ville blive udelukkede fra at erholde Frilagerrum, jfr. Kancelliskrivelse af 13de December 1842. Kommunen er indvidere udelukket fra enhver Indflydelse paa Spørgsmaalet om Bevarelsen af Frilageret, men dets Nedlæggelse under forandrede Forhold vilde ikke give Havnens dens Grund tilbage. Endelig maa det erindres, at Frilageret i ethvert Fald ikkun indtager en Del af den projekterede Toldkammerbygning, men for at muliggøre en Udvidelse af Toldkammerets Lokaler er der ingen Grund til at afkræve Havnen vederlagsfri Afstaaelse af Grund.

Udvalget maa derfor paa Havnens Vegne anbefale, at der fordres Vederlag for Afstaaelsen af den omhandlede Grund, som man, hvis den solgtes til private til Pakhus, vilde kunne faa betalt med ikke lidet over den for Grunden paa den ny Havnplads tidligere angivne Værdi af 7 Kroner pr. Kvadratalen. Man skal imidlertid henstille til det ærede Byraad, om der i Stedet for at forlange Vederlaget i Penge maatte være Anledning til at tilbyde Toldvæsenet det Arrangement, at den nuværende Toldklammerbygning overdrages Havnen som Vederlag for Afstaaelse af den ovenfor betegnede Grund."

Da Byraadet kunde slutte sig til Indholdet af denne Erklæring, vedtog man i sit Svar til Overtoldinspektoratet at udtale sig for paa de af Udvalget foreslaaede Vilkaar at overlade Toldvæsenet den af de ommeldte Pladsen, der er parallelløbende med Havnegade, idet man maatte nære den Anskuelse, at der kun var muligt at tilvejebringe passende Forhold til Omgivelserne ved at anbringe de paatænkte Bygninger paa den her foreslaaede Maade, af hvilken Grund man ligeledes, saafremt Pladsen eventuelt maatte blive benyttet som antydet, meget maatte anbefale, at den paatænkte Bygning faar en saadan Form, at det Hjørne af den, der kommer til at vende ud imod Vejen i Forlængelse af Skolegyden, saaledes som denne Forlængelse er antydet paa Situationsridset, gives en passende Afrunding.

Uddrag fra byrådsmødet den 30. januar 1890 - side 3

[Til første side](#)

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 112-1889)

Som Svar paa den i Mødet den 5te Decbr. 1889 vedtagne Udtalelse til Overtoldinspektoratet for Nørrejylland angaaende Beliggenheden af den paatænkte nye Toldkammer-/Frilagerbygning ved Havnen var der modtaget en Skrivelse af 27de d. M., hvori Overtoldinspektøren under Henvisning til en fra Toldinspektør Schumacher indhentet Erklæring, der medfølger, og hvortil Overtoldinspektøren erklærer i alt væsentligt at kunne slutte sig, anmoder om, at Sagen maa blive taget under fornyet Overvejelse.

Bliver at tilstille Udvalget for Havnevæsenet til Erklæring.

(Se Mødet den 29de Maj.)

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 112-1889)

Fra Udvalget for Havnevæsenet var der modtaget erklæring over den i mødet den 30te Januar foreliggende skrivelse af 27de f. M. fra Overtoldinspektoratet for Nørrejylland med vedlagte erklæring fra Toldinspektøren angaaende en plads til den paatænkte ny Toldkammer- og Frilagerbygning.

Da Byraadet i alt væsentligt kunde tiltræde Udvalgets ytringer, vedtog man at henholde sig til samme i sit svar til Overtoldinspektoratet, hvilket svar afgik i skrivelse af 30te Maj saalydende:

"Ved at tilbagesende den med Overtoldinspektoratets behagelig skrivelse af 27de Januar d. A. modtagne erklæring fra Toldinspektøren her i Byen angaaende tilvejebringelse af grund paa Havnepladsen til en Toldkammer- og Frilagerbygning for Aarhus, skal Byraadet ikke undlade at fremsende en fra Havneudvalget i saa henseende indhentet erklæring, til hvilken Byraadet i det hele slutter sig. Man skal derhos tillade sig at bemærke, at naar Toldinspektøren i sin ovennævnte erklæring har henstillet til overvejelse, at de ydedes vederlag for den eventuelt afstaaede Havnegrund paa den maade, at vederlaget først udbetaltes Havnen, naar Toldvæsenet engang i tid maatte opgive benyttelsen af den opførte bygning til Toldkammer, kan Byraadet slutte sig hertil, dog at vederlaget først bestemmes paa den tid, da benyttelsen af bygningen opgives. Skulde det imidlertid være en betingelse for, at Toldvæsenet oprettede et Frilager her i byen, at de af Byen afgaves grund dertil uden betaling, tror man ogsaa at burde give efter for en saadan fordring.

Idet man med hensyn til den plads paa Havnen, der vil kunne afses til ommeldte øjemed, henviser til Havneudvalgets erklæring, skal man tilføje, at saafremt den af Toldvæsenet projekterede bygning maatte blive af mindre omfang, end oprindelig paatænkt, og saaledes ikke behøve hele pladsen a, b, c, d eller e, f, g, h, er det en forudsætning, at kun den til bygningen fornødne plads afgives, ligesom at de udgifter, der paa grund af bygningen maatte blive nødvendige til regulering af pladsen, omlægning af Jærnbanespor, brolægning, kloakledning, vandledning o. desl. ikke falde Kommunen eller Havnen til last. Man maa derhos i overensstemmelse med, hvad de er anført i Havneudvalgets erklæring

stille det vilkaar, at den nuværende Toldkammerbygning under en eller anden form overlades Kommunen til raadighed, naar Toldvæsenet opgiver brugen deraf, og skal man i saa henseende tillade sig at henstille, at det vederlag, der herfor maatte blive fordret af Statskassen, bestemmes ved en taxation af bygningen, medens grundens værdi i overensstemmelse med den ovennævnte af toldinspektøren fremførte tanke ikke medtages ved vederlagets bestemmelse, saaledes at grunden, som i sin tid vederlagsfrit afstaaet af Kommunen, igjen kan komme samme til gode. Det kunde saa senere blive gjenstand for forhandling, om Kommunen maatte købe bygningen til taxations-værdien eller leje den med forkjøbsret for en til taxations-summens forrentning svarende lejesum.

Den Toldinspektørens erklæring bilagte skrivelse fra Aarhus Stiftamthus af 2den Maj 1862 til Aarhus Havnekommission tillader man sig i overensstemmelse med toldinspektørens bemærkning at til bageholde, for at den kan blive afgivet til Havneudvalget."

